

Naukowość, styl naukowy, gatunki

Język polski dla celów akademickich

Naukowość – próba definicji???

- Zasada racjonalności – apoteoza rozumu, obiektywności, odejście od myślenia magicznego, religijnego;
- Reguły historycznie i dziedzinowo zmienne: np. zasada kontynuacji tradycji, determinizm, teleologizm, pragmatyczne kryterium sensu przekonań, ich jednostkowa i społeczna użyteczność;
- Reguły niezmiennie:

Komunikowalność: twierdzenia nauki daje się zakomunikować w słowach zrozumiałych, a więc wyartykułować pojęciowo;

Intersubiektywna kontrolowalność: powtarzalność wyników doświadczenia;

Zgodności z zasadami logiki: unikanie chaotyczności i niekonsekwencji w obrębie wypowiedzi.

Ważne dopowiedzenia w kwestii „naukowości”

- ...w rzeczywistej praktyce naukowej – teoria powinna przynosić nowe odkrycia

Th. Kuhn, Dwa bieguny. Tradycja i **nowatorstwo** w badaniach naukowych, przeł. Stefan Amsterdamski, Warszawa 1985, s. 442.

- ...nauka jest przedsięwzięciem zasadniczo anarchistycznym; brak trwałych reguł jest racją nauki jako dziedziny kultury, obowiązuje w niej **intelektualna suwerenność** jednostki

P.K. Feyerabend, Against Method [Przeciw metodzie: Zarys anarchistycznej teorii wiedzy], London, 1975, s. 10.

Styl naukowy

Styl
artystyczny

Styl
publicystyczny

Styl urzędowy

Styl potoczny

Styl naukowy

Style polszczyzny

Styl naukowy – ćwiczenie – dopisujemy antonimy

cechy

- jasny i zrozumiały
- precyzyjny
- prosty
- zwięzły

antonimy

-
-
-
-

Styl naukowy

cechy

- jasny i zrozumiały
- precyzyjny
- prosty
- zwięzły

antonimy

- nie: zawiły lub pogmatwany
- nie: ogólnikowy czy wieloznaczny
- nie: ozdobny lub wieloznaczny
- nie: rozwlekły

Droga do naukowości

Kilka wyznaczników, porad w kwestii stylu

„Maska bezosobowości”, czyli kto mówi w tekście naukowym?

- Posługiwanie się formami MY (zaimek my i 1 osoba l.mn. czasowników)

Np. Pozostaje nam jeszcze spróbować odpowiedzieć na pytanie...

- Stosowanie formuły „ona” lub „on” jako „ja”

Np. autor (autorka) niniejszej pracy stwierdza, według obserwacji autorki, autorka skłonna jest zgodzić się z twierdzeniem...

- Stosowanie formuły osobowej

Np. W przedstawianej przeze mnie analizie ograniczam się prawie całkowicie do tekstów czterech Ewangelii...

Unikamy perswazji i wartościowania (ćwiczenie)

- Jak słusznie stwierdził wybitny znawca zagadnienia...
- Podzielałam punkt widzenia autora znakomitej pracy...
- Nie popełnię chyba błędu...
- Skłonny jestem stwierdzić, że badania zostały potraktowane w sposób uproszczony...
- Takie zastosowanie metafory zawsze przynosi efekt...
- Poeta nigdy nie wspominał w tym przeżyciu...

Wprowadzamy rodzaj postawy naukowej... jakiej ? (ćwiczenie)

- Wydaje się, że ta książka stanowi dopiero pierwszy krok...
- Przedstawiona tutaj w bardzo ogólnym zarysie interpretacja...
- ...to zbiór luźnych wybranych uwag
- Pozostaje nam jeszcze odpowiedzieć na pytanie....
- Zdaję sobie sprawę, że w przedstawionym opisie zabrakło miejsca i czasu na charakterystykę...
- czeka na dokładniejsze zbadanie, jest niedostatecznie zbadane....
- Ograniczymy się w niniejszym szkicu jedynie do....

Formy pisanstwa naukowego

Monografia –
praca naukowa
omawiająca jakieś
zagadnienie w sposób
wyczerpujący.

Referat, artykuł
naukowy, esej,
recenzja

Studium –
odmiana rozprawy,
szeroka problematyka i
rozległe materiały, często
o charakterze
teoretycznym

Synteza – opracowanie
poświęcone dużej całości
(okres literacki, prąd
kulturowy); rodzaj
streszczenia kilku artykułów
dotyczących jednego
zagadnienia

Rozprawa –
rozbudowana wypowiedź
naukowa, zagadnienie z
określonego punktu widzenia,
pełny zasób materiału
dowodowego, argumentacja,
wnioski

Referat – forma służąca do prezentacji stanowiska naukowego

Charakter użytkowy, związany z wystąpieniem w czasie sesji naukowej

Forma z pogranicza odmiany mówionej i pisanej

Rzetelna wobec faktów i komunikatywna

Posługujemy się:

- streszczeniem (synteza),
- charakterystyką,
- **eksplikacją (opisem),**
- argumentacją (rozprawka),
- parafrazą

- We wstępie temat pracy (problem), prezentacja różnych punktów widzenia, postawienie tezy lub hipotezy, skrótowy plan wypowiedzi.
- W rozwinięciu rzeczowy wywód, odwołania do wskazanej w bibliografii literatury, argumenty odnoszące się do tezy lub rozważanie hipotezy.
- W zakończeniu podsumowanie problemu, prezentacja własnego stanowiska w omawianej sprawie, wnioski.

Esej naukowy (fr. essai – „próba”) – forma literacko-naukowa, prezentująca punkt widzenia autora.

Forma o wysokim stopniu trudności, mistrzowie gatunku:

Kazimierz Wyka

Zbigniew Herbert

Adam Zagajewski

- **Charakter podmiotowy (język, komentarze, odczucia, rozważania...)**
- **Kompozycja luźna, niesystematyczna**
- **Stosujemy formę w dwóch przypadkach:**
 - **gdy temat jest już doskonale rozpoznany i zamierzamy wprowadzić nowe ujęcie, zaznaczyć swoją obecność**
 - **gdy temat nie został jeszcze rozpoznany i dokonujemy rekonesansu zjawiska**

Artykuł naukowy

Emanuel Kulczycki –
filozof kultury,
uczestnik kursu

Writing in the Sciences
(Stanford University,
2013)

- Czy naprawdę zaprezentowanie nowego pomysłu jest uzasadnione?
- Czy artykuł mieści się w tematyce czasopisma?
- Czy przedmiot badań jest jasno wskazany?
- Czy artykuł odnosi się do ważnej literatury przedmiotu?
- Czy przegląd literatury wskazuje ważne punkty wyjścia do dalszych rozważań?
- Czy koncepcja zaprezentowana w tekście jest rzeczywiście nowa?
- Czy w artykule w klarowny sposób zostało wyartykułowane zaplecze teoretyczne?
- Czy wszystkie ważne terminy i pojęcia zostały wyjaśnione?
- Czy argumentacja jest zaprezentowana w sposób klarowny?
- Czy propozycja została skonfrontowana z innymi ważnymi ujęciami?
- Czy wszystkie nieścisłości zostały wyeliminowane?
- Czy w artykule jest używany przystępny język?
- Jeśli w artykule pojawiają się dane empiryczne, to czy na pewno teoria z dowodem została w klarowny sposób połączona?
- Czy artykuł podejmuje się przedyskutowania implikacji wynikających z nowego ujęcia?
- Czy została zaprezentowana aplikacja nowego ujęcia?
- Czy zostały wskazane ograniczenia tego ujęcia?

Jaka to forma pisarska?

Analiza stylu trzech fragmentów:

Temat

Podmiot wypowiedzi (kto mówi?)

Cechy stylu naukowego

Wyrażenia specjalistyczne

Postawa badacza zakodowana w słowach (porządek, sceptycyzm, krytycyzm, obiektywizm...)

Przykład 1

Przedmiotem niniejszegojest problem ujęcia biografii Mickiewicza w opracowaniach historycznoliterackich. Wykorzystano tu przede wszystkim publikacje o charakterze monograficznym, poświęcone całości życia i dzieła poety, począwszy od pierwszych XIX-wiecznych prac tego typu. Porządek prezentacji ma charakter chronologiczny, jednocześnie jednak wyeksponowane zostaną poszczególne problemy, stanowiące podstawę myślenia historyków literatury o sylwetce wieszca. Pod koniec wystąpienia scharakteryzowane zostaną prawidłowości związane z istniejącym myśleniem o interesującej nas kwestii, zaznaczony rys ewolucji tego myślenia oraz postawione hipotezy na temat jej związków z głębszymi przemianami w historii literatury.

[Michał Kuziak, Sławomir Rzepczyński, Jak pisać?, Bielsko Biała 1983.]

Przykład 2

Najciekawsze z naszego punktu widzenia okazują się dwa opowiadania: Dodo i Edzio i to je właśnie miałam na myśli, napomykając wcześniej o zmaganiu się w obrębie tekstu przeciwstawnych sił. Oba mówią o istotach kalekich, co dobrze je osadza w prozie Schulza, ale nie wolno zapominać, że ułomności fizyczne i psychiczne przyciągały także uwagę Nałkowskiej. Dodo i Edzio, zresztą sąsiadujące ze sobą w kompozycji całego cyklu, są zbudowane dwudzielnie, co w przypadku drugiego z tych opowiadań zostaje dodatkowo podkreślone autorskim podziałem na część I i część II. Pierwsze części obu tekstów poświęcone są prezentacji postaci tytułowej; narrator ledwie zaznacza swoją obecność jednym czy drugim zaimkiem lub formą gramatyczną czasownika w pierwszej osobie liczby mnogiej, bez reszty skupiając się na wysoce analitycznym opisie wyglądu, zachowania i reakcji bohatera. Czyni to z dużym skupieniem, językiem - jak na Schulza - wyjątkowo zdyscyplinowanym...

[Ewa Kraskowska, Nałkowska i Schulz, Schulz i Nałkowska, w: Czytelnik jako kobieta, Poznań 2007.]

Przykład 3

Otóż to właśnie. Mocarstwa senne i ciemne, pełne niezrozumiałości, przepojone następstwem obrazów, które nie tłumaczy się żadną konstrukcją prócz fali rytmu, jaki urzeka i niesie każdy, nawet najbardziej niejasny z ówczesnych tekstów Miłosza. Ale przez te ciemne ogrody musiał przejść styl poety i – jak zobaczymy – najpiękniejsze, najbardziej przesycone malarską i poetycką oczywistością utwory jego wyplątały się z tych trudnych i grząskich źródeł. Bez tego grzęzawiska nie byłoby ich zapewne. I zdarza się, że już pośród niego zakwitają obrazy o skończonej, umiarkowanej piękności, które wyjęte z otaczającej je mgławicy błyszczą precyzją i prawdą widzenia.

[K. Wyka, Ogrody lunatyczne i ogrody pasterskie, „Twórczość” 1946, nr 5]